

BOUNTIFUL BLESSING

פקודי תשע"א

1. Shemot chapter 39:43

Artscroll - stone chest

42 Like everything that HASHEM commanded Moses, so did the Children of Israel perform all the labor. 43 Moses saw the entire work, and behold! — they had done it as HASHEM had commanded, so had they done! And Moses blessed them.

2

43. ויברך אותם משה. — And Moses blessed them. He said, "May it be God's will that the Shechinah rest upon your handiwork," and the verse, "May the pleasantness of my Lord, our God, be upon us — our handiwork may He establish for us; our handiwork may He establish" (Psalms 90:17), from the psalm composed by Moses (Rashi).

3

חכב לימודי פקודי ניסן

6 הוא זקוק לברכתו של צדיק, כדי שיבין ש"ברכת ה' היא תעשיר"6, וזאת, אפילו אם מדובר במשכן, שנעשה "כאשר ציוה ה' את משה", על ידי בצלאל, ואתו אהליאב וכל חכמי לב, ושכל מטרתו היתה "ושכנתי בתוכם", אבל זקוקים לברכת הצדיק לברכתו של משה רבנו למען הצלחת המטרה.

6 ואכן, כך ממשך רש"י בפרשת שמיני: "לפי שכל שצעת ימי המילואים שהעמידו משה למשכן ושימשו בו ופירקו כל יום, לא שרתה בו שכינה, והיו ישראל נכלמים ולומרים למשה רבינו: כל הטורח שטרמתו שמשרה שכינה ציינו ונדע שנמכר לנו עון העגל לך אמר להם: זה הדבר אשר ציוה ה' תעשו וירא אליכם כבוד ה', אהרן אמי גדלי וסגור ממני שעי קרננותיו וענדתו משרה שכינה ציינכם ומדעו שהמקום נזר". הרי, שאחרי עשיית המשכן ע"י כלל ישראל, היה עוד צורך שידעו, שזה לא מספיק, ובא משה לברך אותם ולהודיעם, שעבודתו של אהרן, וממילא התבטלותם כלפניו, וההרגשה שרק פעולות הצדיקים וברכותיהם, פועלות את ה"מכה בפטיש" להשגת יום הברכות וההבטחות.

(לט, מג) ויברך אתם משה — מה ברכה ברכן אמר להם חשרה השכינה במעשה ידיכם, רב מאיר אומר כך ברכן ה' אלקי אבותיכם יוסף עליכם ככם אלף פעמים (ילקוט שמעוני). ולדעת ח"ק צ"ע מה ברכה ברכן, הלא כבר הבטיחם ה' ועשו לי מקדש ושכנתי בחוכם, ולמה היו צריכים לברכתו של משה רבינו ע"ה. ובס' חסידים מכת"י ע"ע 152 סי' תקמו ויברך אתם משה וכי מסתפק היה משה והלא אמר לו דברתי אתך מעל הכפרת ונקדש בכבודי ושכנתי בתוך בניי אלא כך אמר שתשרה שכינה במעשה ידיכם ולא במקום אחר, ולכך לא דיבר עמו אח"כ בהר סיני אלא באוהל מועד. ושם עמד 446: כשאדם נגר מלאכה גדולה צריכה ברכה שהרי לאחר שברא הקב"ה את עולמו ברכו שר העולם שגא ישמח ה' במעשיו, וכן כשכילו מלאכת המשכן ויברך אותם משה. (הועתק מתורה שלמה) * ונ"ל שלימדנו התורה שכאשר נעשה דבר גדול ונחוצ, אם אין בני אדם מכירים את נתיבותיו וחשיבותו הרי הוא כאילו לא נעשה, וכעין מה שאמר א"א ע"ה בתחלה היית אלקי שמים וכי והוא מה שאמרנו שכיון שלא הכירו באילקוהו הרי היא כביכול כאלקי השמים ולא כאלקי הארץ, ואימתי נשלמה המלאכה כשברכם משה רבינו ע"ה והביע שמחתו שעשו כאשר ציוה ה' וראויים הם להשרא שכינה, ובברכתו כלתה המלאכה.

4

נאות פקודי דשא

313 טעמור

6 ויש לציין, שאפילו צדיקים גדולים לא פנו מעולם לקוב"ה מכות זכותם הם, אלא אדרבא, אפילו כשקיבלו הבטחה ברורה מאתו יתברך, תמיד פחדו שמא יגרום החטא, וההבטחה תבוטל, ועל כן, גם במעשה המשכן, למרות ההבטחה של "ושכנתי בתוכם", אין לדעת האם בני ישראל נתנו את תרומותיהם ככוונה הרצויה, ללא נטיות לכבוד ולהנאות עצמיות. ועל כן, אין זה דבר מובן מאליו כי הבטחת ה' תקויים בכל מקרה.

עם סיום מלאכת המשכן, ועוד לפני הקמתו, כתוב " וירא משה את כל המלאכה והנה עשו אותה כאשר ציוה ה' כן עשו, ויברך אותם משה". ומה בירך אותם? מביא רש"י: "אמר להם, יהא לזון שמשרה שכינה נמעשה ידיכם, והי נועם ה' אלינו עלינו וגו'". דברים דומים אנו מוצאים גם בפרשת שמיני, עם חנוכת המשכן ע"י הקרבנות: "ויבא משה ואהרן אל אוהל מועד ויצאו ויברכו את העם" וגם שם אומר רש"י: "אלמנו והי נועם ה' אלינו עלינו, והי לזון שמשרה שכינה נמעשה ידיכם".

7

אוצרות פקודי התורה שלא

7 ויירא משה את כל המלאכה והנה עשו אותה כאשר צוה ה' כן עשו ויברך אתם משה" (לט, מג)

פירש"י "ויברך אותם משה" — אמר להם יהי רצון שתשרה שכינה במעשה ידיכם, והי נועם ה' אלוקינו עלינו וגו'.

הקשה החיד"א וצ"ל מה צורך יש בברכתו של משה, הרי הבטיחם הקב"ה ויעשו לי מקדש ושכנתי בתוכם" ואין ספק שיקיים הקב"ה הבטחתו וישרה שכינתו במעשה ידיהם!

יש לכאורה להבין, איזו ברכה מברך אותם כאן משה רבנו ע"ה? הלא כל מטרת הקמת המשכן היתה על מנת שתשרה בו שכינת ה', וכן נאמר בפירושו: "ועשו לי מקדש, ושכנתי בתוכם". כל חכלית עשיית המשכן היא השראת השכינה. וכי יעלה על הדעת לברך אדם שקנה בגד, ולומר לו: יהא רצון שתלבש אותו? והלא לצורך זה הוא קנהו! או, למי שקנה כוס, יה"ר שתשתה בו? היינו מצפים, שמשנה רבנו יברך אותם שיזכו לבריאות, ולאריכות ימים, ולעושר, ולכל הדברים האלו שאנו תמיד מברכים בהם איש את רעהו. אבל השראת השכינה במקדש, זו היתה מטרת עשייתו, ומה שייך ברכה על כך?

5 אך אפשר ללמוד כאן, שכאשר אדם מקים מפעל כלשהוא, או בונה בנין, או שידוך, או פתיחת עסק לפרנסה, אפילו אם היו לו כל הכוונות הטובות, אך כדי שהמטרה תצליח, הוא עוד זקוק לברכתו של צדיק. כאן אנו לומדים שברכה של צדיק, נחוצה, לעצמה, כעין מכה בפטיש, כפעולה אחרונה כדי שהמפעל יצליח. וזאת כדי לנסוך באדם את ההרגשה ששום דבר אינו ברשותו, שום דבר אינו בטוח כתוצאה מפעולתו, אלא

Other requirements must also be met before prayers can be "immediately accepted."

Our Sages gave us some famous advice regarding prayer (*Avos* 2:13), "Rabbi Shimon said, 'Pay meticulous attention to the reading of the Shema and the prayers. And when you pray, do not make your prayer routine. Rather, it should be a plea for mercy and favor before [God], as it is written (*Jonah* 4:2), 'For He is a gracious and merciful Lord, slow to anger, extremely kind, and He reconsiders the evil [decrees].'"

Prayer, says Rabbi Shimon, should be "a plea for mercy and favor" before God. It should not be "routine." In other words, we should not consider our prayer a mechanistic method of gaining what we want. We should not come into the synagogue and say a prescribed set of prayers and expect God to grant our request. We should not think that it's a formula, a system, that this is how it works, like putting a coin into a vending machine, pressing the button and waiting for a can to pop out. This is not prayer. When a person prays, says the *Shulchan Aruch*, he has to feel like a beggar standing at the door, making "a plea for mercy and favor." He has to show that he feels dependent on God and that he relies on Him entirely. This is prayer.

And then Rabbi Shimon supports this concept by quoting a verse from the Prophets. "For He is a gracious and merciful Lord, slow to anger, and very kind, and He reconsiders the evil." At first glance, it is rather difficult to see the connection. The prophet is describing the Attributes of God. It doesn't mention a word about prayer. Certainly, no one would argue with Rabbi Shimon's insights into prayer. Nonetheless, we must wonder how he

deduced from the words of the prophet that prayer should not be "routine" but rather "a plea for mercy and favor."

Rabbeinu Yonah supplies the answer. "Every person has to plead for his life, because there is no person on earth that never sins... 'For He is a gracious and merciful Lord, slow to anger, extremely kind, and He reconsiders the evil [decrees].' Indeed, every person needs to rely on Heavenly mercy. If things are going well for him, it is only because [God] is slow to anger and forgives him, not because of his righteousness. Therefore, he must plead with Him lest He reconsider His having reconsidered the evil. Perhaps a sin will cause [him to suffer misfortune], because miracles do not happen all the time."

Here is the key. "Every person has to plead for his life," explains Rabbeinu Yonah, "because there is no person on earth that never sins." It is a chilling statement, but an important truth. A person always has to beg for his life, because he is assured of nothing. Who is so righteous that he can say he is guaranteed life and good fortune? No one.

But what if "things are going well for him"? Doesn't this prove that he does deserve his bounty? Not at all. Fortune may be smiling on him. His life may be humming along just beautifully. Things may go well for him for a week, a month, a year, five years, and he gets used to it. He begins to think nothing is going to change. He no longer feels like a beggar standing at the door pleading for mercy and favor when he prays to God. But he is living in a fool's paradise. Everything can change in a moment.

8 תירץ דהנה כדי שתהיה השראת שכונה צריך להיות המעשה שעושים בתכלית השלימות הן במחשבה הן בדיבור והן במעשה. ומשה רבינו ע"ה ראה באספקלריא של קדש דהיו כמה אנשים שעשו את מלאכת המשכן שלא בכונה הראויה וזה שאמר "וירא משה את כל המלאכה והנה עשו אותה" כלומר, שאת העשייה עשו כולם כמצוות ה', אמנם בכונה הראויה לא כולם עשו בשוה.

9 על כן ברכם משה דאף שאין מחשבתם טהורה לגמרי יהי רצון שתשרה שכונה במעשה ידיכם אפילו ללא כוונה, וזה שאמר "ומעשה ידינו כוונה" - אתה "עלינו". כאילו עשו בכונה הראויה, ואחר שכבר הוא מתוקן "מעשה ידינו כוונה עלינו".

בילקוט ראובני כתב שחשש משה שמה יגרום החטא, ועל אף שהבטיחם שישרה שכונתו שמה לא יקיים הבטחתו מפני חטאם, על כן ברכם.

10 בספר "שלמי שמחה" כתב: אין דבר שיוורד מן השמים ללא תפילה, על כן היה צריך את ברכתו של משה, שתשרה שכונתו במעשה ידיכם.

11

That is how, according to Rabbeinu Yonah, the verse supports Rabbi Shimon's teaching. The prophet describes God as "gracious and merciful, slow to anger, extremely kind" and that He "reconsiders the evil [decrees]." Who can feel assured that God will forever "reconsider the evil" that is coming to him? Maybe He will "reconsider His having reconsidered the evil." Therefore, a person has no choice but to "rely on Heavenly mercy."

Rabbeinu Yonah is in effect saying that we are all living on credit. Our Creditor can call in the loan at any time and force us into

bankruptcy in a moment, not only in business but in everything else as well, Heaven forbid. We have no choice but to beg Him for an extension. If we would realize this, that we are not living by our own profits but on credit God has extended to us, we would not be so complacent when we pray. We would grasp that we are in a crisis situation, that our credit line can be closed at any moment, that we have to plead with the Creditor to have mercy and extend us some more credit even though we don't deserve it. If we realized this, we would pray like beggars standing at the door.

12

have to admit that You are much stronger than I am. If You want to, You can destroy everything I've built up. So I'm praying to You and asking You please not to interfere.' Of course, he doesn't express himself in these words, but this is the thinking at the root of his fervent prayers.)

"So this is what he wants from God. This is why he is standing his long Shemonah Esrei. He is pleading with God not to disturb the well-ordered life he built for himself through his own efforts. He does not really believe that everything comes from God, so if he wants to be successful, he believes he has to trample everyone that gets in his way."

This observation goes to the core of human nature. This is what many people are missing. They don't realize that everything they have is a gift from God. If they understood the working of the world properly, they would say, "God, I know I am totally dependent on You. I know that everything I have is a direct favor from You, pure benevolence, undeserved, an extension of credit to a person who is really not creditworthy. Please, God, I beseech You, let it continue that way, and I will try to do my bit. I'll try to be better. I'll try to be more deserving. I'll try to justify what You are doing for me somewhat. But nothing I can do will ever earn me all the good You have given me. God, I am a miserable beggar standing at Your door. I beg you, give me alms from Your generous hand."

ובוזהר הקדוש (פרשת ויחי ר"ג ע"א) הוסיף לבאר הטעם שרחל הפסידה להקבר עם יעקב, להגם שלא היה בת זוגו של עשו ורחל בת זוגו של יעקב, [כדברי המדרש תנחומא (בזר) פרשת ויצא סימן י"ב], מכל מקום מאחר ולא היה בתה ועתה הרבה בתפילה, שתזכה להתדבק בגורלו של יעקב, ולא בגורלו של עשו, [וכפי שמבואר בחז"ל במסכת בבא בתרא (קכ"ג ע"א) וז"ל, שהיתה שומעת על פרשת דרכים בני אדם שהיו אומרים:

שני בנים יש לה לרבקה, שתי בנות יש לו ללבן, גדולה לגדול וקטנה לקטן, והיתה יושבת על פרשת דרכים ומשאלת: גדול מה מעשיו? איש רע הוא מלסטם בריות, קטן מה מעשיו? "איש חם יושב אוהלים" (כ"ה ל"ז), והיתה בוכה עד שנשרו ריסי עיניה ע"כ], הועילה בכך לשנות את מזלה, ולפיכך נישאה לבסוף ליעקב ולא לעשו ואף זכתה להקבר עמו.

אמנם רחל שהיתה בטוחה בזה גם מבלי תפילה, שסמכה על הנראה בעיניה, ועל מה שהיו אומרים הבריות שהיא זו שמיועדת ליעקב, וממילא אף תקבר עמו, ולא דאגה להתפלל על כך, לפיכך איבדה את הזכות שלה להקבר עם יעקב, ונקברה על אם הדרך - בדרך אפרתה. לרמז בזה לכל באי עולם שהסיבה שלא זכתה רחל להקבר עם יעקב בן זוגה, נבעה מתוך כך שלא היתה הולכת כלאה אחותה לשבת על פרשת דרכים, ולהתעניין אצל העוברים ושבים גדול מה מעשיו? קטן מה מעשיו? אלא סמכה על מה שכבר נקבע לה טרם לידתה, שיעקב הוא בן זוגה, ולכן לא הרבתה בתפילה, ומתוך כך הפסידה את הקיים.

ומורי רבי הגר"ח קמיל זצ"ל היה מתרגש מאד מדברי הזוהר הזה, והיה אומר: דברי הזוהר מלמדים אותנו מוסר השכל לחיי היום יום שלנו, שבל נרפה מתפילה אפילו בנוגע לקניינים שנדמה לנו שכבר השגנו אותם.

16 א"כ מה מאד נחוץ ללמוד את סדרי ודרכי התפילה, ולהשקיע עמל ויגיעה להשתלם בנתיבותיה, שהיא הגמר מלאכה לכל ההשגות שישגי האדם בחייו. שיתכן שיעמול וישתלם כדי לזכות לכל המתנות ברוחניות וגשמיות, והן יתעכבו מפני חסרון התפילה. ומי יודע כמה מתנות טובות מהשייית צבורים ועומדים לנו בפתח שערי שמים ומחכים לפתיחת השערים ע"י מפתח התפילה. אמנם האדם המרבה בתפילה, כל המתנות מזומנות ומצויות לו, ונפתחים השערים, ויחולו כל הברכות כולם על ראשו.

ב.

מן היסודות להצלחה בעבודת התפילה הוא להשתדל בה בדרך גדולת ועליה, היינו להשתדל לעלות ולהתקדם בה בהדרגה שלב אחר שלב. בעמל התורה פשוט הוא שהמטרה היא לעלות מדרגה אחר מדרגה, וזה כל עיקר עבודתינו, שהרי מי שלמד כמה שנים, ולבסוף מוצא את עצמו באותה מדרגה בהבנה, בעמקות ובידיעת התורה כמו בעת שנכנס, לכשלוך יחשב בעיני עצמו ובעיני חביריו. כן הדבר בתפילה, גם בה צריך לעלות ולהתקדם ולגדול מיום ליום, מזמן לזמן, ומשנה לשנה. וצריך להיות שאינה דומה תפילת בחור בשיעור אי שמתפלל כמו צעיר מתחיל, לתפילת בחור בשיעור ב', שהמתקדם יותר, יחד עם הבנתו הנוספת בסוגיות הגמי', כן בסוגית התפילה תפיסתו ועבודתו צריכים שיהיו במעלה אחרת לגמרי, וכ"ש בחור בשעור ג' שכבר אומר חבורה מזמן לזמן ומחדש חידושי תורה, צריך שתהא תפילתו עם הבנה אחרת וחשק אחר, ושיתחיל להתנוצץ בקרבו אש התשוקה להתקרב להקבייה ביתר שאת, וכך

ישנה נקודה חשובה שהרבה טועים בה. רבים חושבים שהעליה בתפילה היא בעיקר על ידי עליה בגדלות האדם, טהרת הלב, קדושה, וקירוב אל הקבייה, אבל האמת היא דודאי כאשר מתעסקין במדרגות גבוהות ורמות, אלה המה יסודות המעכבים לגדלות אמיתית, אבל כאשר אנו בערכינו עוסקים בעליה בתפילה, היכונה היא לקנות אומנות התפילה, וקנית אומנות התפילה היא רק על ידי הקדשת זמן והתמדה, הרגל ועבודה קשה ומעשית. כמו בלימוד התורה, דאע"פ דמדרגות התורה המה מדרגות של עליונות אמיתית, אבל הדרך לעלות בסולם העליה בתורה לערכינו היא בעיקר על ידי עמל ויגיעה, בלימוד הרבה דפי

שערים פרקי פתיחה בתפילה

שערי פתיחה

מבואר כאן יסוד בכל המציאות, שאין ניתן דבר בלא תפילה, וכך הוחקק במציאות העולם מששת ימי בראשית, שיעמוד הכל על פתח הקרקע, ולא יינתן כלום, לא הישג בגשמיות ולא הישג ברוחניות, עד שיבא האדם ויוציאם מפתח הקרקע על ידי תפילתו, שמ"מ צריך הכל לעבור דרך שער התפילה, ואם לא יפתחו השערים לא יועיל מה שהדברים מוכנים ומיועדים לנו, ולכן התפילה, שהיא היא שערי שמים, היא המעכבת לכל ברכה וטובה.

וכן כתיב. אצל יצחק ויעתר לו ה', דאע"פ שכבר הובטח לאברהם אבינו על המשך הדורות, לא היו באים לעולם בלא תפילה, ורק ע"י תפילתו של יצחק נעתר לו ה'. וכן גאולת מצרים אשר הובטחו עליה, ונשבע ה' על כך לאבות, ואע"פ נאמר וישמע אלקים את נאקתם, ובלא תפילה לא היו נגאלים, וכן בהרבה מקומות בתורה מבואר שכל מה שקבלו האבות וכל הדורות היה רק על ידי תפילה.

גמרא, שמיעת הרבה סברות ישרות, שלילת סברות עקומות, עד שקונים דרכי הלימוד ומתרגלים בדרכי הסברא של הגמרא והראשונים, וכמו כל אומנות שנקנית על ידי נסיון והרגל והדרכה ישרה של מומחים, כן הוא בתורה - וכן הוא בתפילה, וצריך לעמול קשות בזמנים רבים עד שדרכי התפילה חודרים לכוחות האדם ועשים פשוטים אצלו וחלק ממנו.

עיקר התפילה - שהוא להרגיש שעומד לפני הקבייה במציאות ולהרגיש קירבתו, ושמציאותו וקירבתו יתבי' הם מציאות ממשית לא פחות מכל מציאות פשוטה המוכרת לנו - צריך לזה הרגל גב עד ששעשה ונהיה חלק מתחושתו הטבעית, וכן שאר הרגלי הנפש היסודיים בתפילה המבוארים במס"י, וז"ל בפ"יט, והנה שלשה דברים צריך שישתכל האדם ויתבונן היטב כדי שיגיע אל זאת היראה, האחד - שהוא עומד ממש לפני הבורא יתברך שמו ונושא ונותן עמו, אע"פ שאין עינו של אדם רואהו, ותראה כי זה הוא היותר קשה שיצטייר בלב האדם ציור אמיתי, יען אין החוש עוזר לזה כלל, אמנם מי שהוא בעל שכל נכון, במעט התבוננות ושימת לב יוכל לקבוע בלבו אמתת הדבר, איך הוא בא ונושא ונותן ממש עמו יתבי', ולפניו הוא מתחנן ומאתו הוא מבקש, והוא יתבי' שמו מאזין לו ומקשיב לדבריו, כאשר ידבר איש אל רעהו ורעהו מקשיב שומע אליו. ואחר שיקבע זה בדעתו, צריך שיתבונן על רוממותו יתברך, אשר הוא מרומם ונשגב על כל ברכה ותהלה, על כל מיני שלמות שתוכל מחשבתנו לדמות ולהבין. ועוד צריך שיתבונן על שפלות האדם ופחיתותו, לפי חומריותו וגסותו, כל שכן לפי החטאים שחטא מעודו, כי על כל אלה אי אפשר שלא יחרד לבו ולא ירעש בעודו מדבר דבריו לפניו יתברך ומזכיר בשמו ומשתדל להרצות לו עי"ש.

להשיג כל זה

יותר ממה שצריך להתעמק ולהתלהב בטהרת הלב, צריך להתרגל בדברים אלו ולחשוב בהם ולהזכר פעם אחר פעם - עד שחושיו יתרגלו שברגע שנגש לתפילה הרי הוא במציאות עומד לפני השייית, פשוטו כמשמעו ממש.

כן הוא בדורות שלנו בענין התפילה, שאע"פ שצריך לעשות את התורה קבע, כל עסק אחר עראי הוא לעומתה, שעיקר התעלות האדם היא רק ע"י יגיעתו תורה, מ"מ חשיבות מיוחדת יש לעבודת התפילה בדורותינו, ולכן צריך להשתדל בה ולרדוף אחריה, ולתת לה חשיבות מיוחדת, מפני שהיא הנקודה המיוחדת לימינו אלן.

ולהבין קצת השייכות המיוחדת שיש לדרא דעקבתא דמשיחא לתפילה, יש לבאר עם הנזכר, שהדורות האחרונים מיוחדים בזה שהם המעבר והשער בין נהי"ז לימות המשיח, וכאשר יצטרפו כל הלימוד תורה והמעשים טובים הזכיות וכל היסורים ומסירות הנפש של כל הדורות יחד, על ידי כח כולם נבוא הגאולה. אבל אפילו אם יהא הכל מוכן לגאולה, אם לא יפתח השער לא יוכלו הדברים לבוא לתכליתם, ולכן כתיב (ירמיהו ל"א), בבכי יבואו ובתחנונים אובלים, ודרשו חז"ל שאין הגליות חוזרות אלא ע"י תפילה, שסוף סוף כל דבר אגיע רק ע"י תפילה.

The Mishnah says, "Rabbi Shimon omer, 'Ukeshe'atah mispalleh al taas tefilascha keva ela rachamim v'sachanunim lifnei Haqanokim Baruch Hu, shene'emar, 'Ki chanun v'rachum Hu.' V'al t'hei rasha bifnei atzmecha." These are the words of the Mishnah, an amazing Mishnah. I'm going to translate the words more or less, and then we'll talk about it.

Rabbi Shimon said that when you daven, your *tefillah* should not be *keva*, something that you do by rote. It should not be as if there is something you have to do at an appointed time every day, something that has to be done, like a scheduled chore, a necessary task. That's not how you should daven. How then should you daven? With *rachamim v'sachanunim*. *Shene'emar*, because it says in the *pasuk* in the prophecy of Yoel, "*Ki chanun v'rachum Hu*. Because He is kind and merciful." We will explain what these words mean later on.

22 The Bridge of Mercy

We're touching on a very deep concept here. We're getting into the core of this act called *tefillah*, the inner chamber. The word *tefillah* is etymologically related to the word *pasil*. When discussing the laws of *tumah* that apply to *klei cheress*, earthenware jars, the Chumash speaks about a "*tzamid pasil*." What is a *tzamid pasil*? It's a tight-fitting cover of a jar. When the cover

fits tightly onto the jar, it is considered *pasil*, connected, attached. The arrangement of letters in Lashon Kodesh is sometimes fluid, so the word *pasil* and *tefillah* can be related and stem from the same root.

That is really the crux of *tefillah*. The word gives us an insight into the nature and the function of *tefillah*. It is the process by which a person connects himself with the Almighty, so to speak.

But how can we connect to the Almighty? What is the Almighty? No one has the slightest insight into this question, not the greatest of the greatest human beings, not *malachim* in Heaven. No creature above or below has even the slightest hint of Who or What the Almighty is. No one has even the faintest intellectual grasp of the nature of His intrinsic being. It is simply impossible for the limited faculties of the human mind and human perception even to attempt such a thing. Absolutely impossible.

23 So how do we relate to the Almighty? Where is the point of connection where we can, so to speak, attach ourselves to Him? It is in His *middos*, His attributes by which He relates to the world, the entire cosmos. This can be understood on many levels, but at least it is within the tenuous grasp of the human mind. The Almighty relates to the world in a certain way, and we humans can perceive that relationship.

When the prophets, the aforementioned Yoel among them, want to describe the relationship of the Almighty to this world, His ... touch ... to the cosmos, they say that He is a *chanun v'rachum*. The Almighty relates to the cosmos with *rachmanus*, with mercy and compassion. All we know about the Almighty is that there is an emanation, a creative flow that is called *rachmanus* that reaches out from the unknowable, ineffable, inscrutable intrinsic being of the Almighty. It reaches out and touches the cosmos and sustains it. This is what Yoel is telling us when

20 העצה העיקרית איך לעלות במדרגות התפילה ולהשיג בה הכוונה הראויה היא לקבוע זמנים לעבודת התפילה מחוץ לזמני התפילה עצמם. בזמן התפילה צריך להתפלל היטב, שזה עצמו צריך יגיעה ועבודה רבה, ואין זה הזמן להוסיף כח וכשרון וטהרת הלב בתפילה, את זה צריך לעשות בזמן אחר ע"י לימוד בספרים המעוררים לנקיות הלב בתפילה והבנת עניינה.

24

he says, "*Ki chanun v'rachum Hu*, that the Almighty is *chanun v'rachum*." This is not poetry, it is not metaphor; this is prophecy, hard fact delivered to us from the Almighty through His prophets, His messengers.

It follows, therefore, that if a person wants to connect with the Almighty, he must cross that bridge where the *Ribono shel Olam* reveals himself. It is the archway in the infinity of existence that spans across the void from the Almighty in His intrinsic being to the cosmos that He sustains through his attribute of *chanun v'rachum*. Compassion, mercy, sympathy, pity, all the forms of *rachmanus* are the positive forces that create, sustain and give existence to everything in the cosmos. The Divine energy flows across the bridge of mercy. That is the only point in our experience where we encounter the Almighty

25 Think of a mother's womb. It is the place where the child is conceived, where it grows and develops through nine months of progressive embryo stages, where it reaches its completion and is ready to go out into the world. The word in Lashon Kodesh for a womb is *rechem*, and it is etymologically related to *rachmanus*. The mother's womb, the *rechem*, provides all the needs of the child as it grows inside.

In the same way, the Almighty's *rachmanus* is the *rechem* of the world. The Almighty perceives the lack that exists in the material world, and He fills those voids. That is the meaning of *rachmanus*. If we see a poor man standing at the door, we take pity on him and give him some money or some food. What does that mean? What exactly has happened? With our sensitivity to the poor man, we have perceived his lack, his want, and we have filled the void. We have provided the *tikkun*, the remedy. That is what having *rachmanus* means.

Everything in the physical and material world needs something to sustain it. Everything in creation is lacking something,

from the grossest forms of need to the most delicate, and the Almighty relates to that lack through His attribute of *rachmanus* and gives the entire cosmos whatever it needs to sustain it. The bedrock of creation is *rachum v'chanun*.

26

So if a person wants to connect to the Almighty, if he wants to graft himself to the Almighty, so to speak, we have seen that he does it through his *tefillah*. Not because he is asking for something; that is just the superficial form of what he is doing. The heart of *tefillah*, its dynamic core, is a direct act of attachment to the Almighty, the yearning of the *neshamah*, the human soul, to connect with its Divine source.

But in order for the attachment, the connection, the transplanted graft, so to speak, to take hold, to be effective, the graft has to be of the same type as the Almighty's attributes to which it is seeking reattachment. That is why your *tefillah* has to be *rachamim v'sachanunim*. It must exhibit the same features, the same contours, the same harmonic balance as the attributes to

which it wants to connect. The posture, the style, the aura of the *tefillah* has to be *rachamim v'sachanunim* so that it can connect to the Almighty who is *rachum v'chanun*.

* If you're just standing during Shemoneh Esrei and saying words, there is no creativity and no connection. You have to bring it to life. You have to make it your own work of art, your own symphony, your own creative force in the spiritual world. Only when you've done that, when you've made your *tefillah* into *rachamim*, can you connect with the Almighty.

28 This is what the Tanna is telling us. It is a deep concept, but at the same time it is the simple explanation of the Mishnah. You walk into a *shul* where the Yiddishkeit is dehydrated, and you see everyone standing during Shemoneh Esrei, and they all look exactly alike. It's because they don't really understand what *tefillah* is all about. They don't know that *tefillah* has to be *rachamim v'sachanunim*. But in those places where you could encounter Jews with a profundity, you could immediately see individuality in the *tefillas*. This one is in this posture, this one like that.

When the construction of the *Mishkan*, its various vessels and utensils, and the special *Bigdei Kehunah* (priestly vestments) were completed, they were brought before Moshe. When he saw that everything was made exactly the way Hashem had commanded, Moshe blessed the people and said, "May it be Hashem's will that the *Shechinah* rest upon the work of your hands." He then added an additional *berachah* (blessing) that David HaMelech later incorporated into *Tehillim* (90:17): *May the pleasantness of the Lord, our G-d, be upon us; our handiwork, establish for us; our handiwork, establish it.*

* The *Malbim*, in his commentary to *Tehillim* (*ibid.*), offers a penetrating insight. When a person designs and builds a magnificent edifice, he has changed the landscape and added beauty and splendor to the place or neighborhood where the building is situated. However, the person himself is unchanged; he remains the same base personality that he was before he built the building. (If anything, his ego may be more inflated now than it was before, as he enjoys the prestige and honor this achievement brings him.) But when a person reaches a milestone in his Torah study (e.g., he completes a *mesechta* of the Talmud), he is, in essence, a different person. He has added a new dimension of spiritual depth and breadth to his *neshamah*, which he will carry with him for the rest of his life. This is what the *pasuk* stresses: *may our handiwork be upon us — upon us, that it improve us spiritually.*

30 There is another insight in Moshe's first *berachah* that "the *Shechinah* rest upon the work of your hands." It is obvious that the *Shechinah* will rest upon the *Mishkan* and its vessels. An entity enveloped in such intense holiness is a welcome receptacle for Hashem's presence. But Moshe was alluding to a far more difficult task — that the *Shechinah* rest on the work of one's hands — on his farm and field, on his business or profession, the place where a person spends the bulk of his working hours. That is a much greater *kuntz* (accomplishment)! When one earns his livelihood in an honest, legitimate manner according to the guidelines of the *Shulchan Aruch* and builds his home with money acquired honestly, the *Shechinah* feels comfortable (so to speak) resting on such a place and bestowing all the blessings of life that a person wants and needs to be successful. Perhaps this is a deeper insight into Moshe's *berachah*, something that every person should aspire to achieve.

וַיֵּרָא מֹשֶׁה אֶת כָּל הַמְּלָאכָה וְהָנָה עָשׂוֹ אֹתָהּ כַּאֲשֶׁר צִוָּה ה' בְּן עֵשׂוֹ, וַיְבָרֶךְ אֹתָם מֹשֶׁה (ל"ט, מ"ג)

ופרשינו: "ויברך אותם משה - אמר להם: יהי רצון שתשרה שכינה במעשה ידיכם, ויהי נועם ה' אלהינו עלינו וגו', והוא אחר מ"א מזמורים שבתפלה למשה (תהילים צ").

בפשטות אנו מבינים, כי לאחר שהשלימו בני ישראל את הקמת המשכן - בירך אותם משה רבינו שחפץ ה' בידם יצלה, והשכינה תשרה במשכן אשר סימו זה עתה להכין.

אלא שלכאורה יש להקשות, לשם מה היתה נחוצה ברכה מיוחדת לנושא זה? הלא כל מטרת הקמת המשכן - לא היתה אלא בכדי שתשרה בו שכינה, וכפי שנאמר בפסוק (שמות כ"ה, ח'): "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם!" מעתה, ברור כי אם נצטוו ישראל להקים את המשכן בכדי שתשרה בו שכינה - הרי שמיד עם השלמת הקמתו תשרה שכינה במעשה ידיהם!

ונראה לומר, בהקדם ביאור מה שאנו מתפללים בתפילת שלשה רגלים: "והשיאנו ה' אלוקינו את ברכת מועדך לחיים ולשלום". שכן משמעות התפילה הזו, הינה כי אנו מבקשים מהקב"ה שהקדושה והברכה המיוחדת שהורעפה עלינו בימי החג - לא תפסק, אלא תמשיך להיות מושפעת עלינו גם בהמשך, כאשר נשוב אל חיי החולין של היום יום!

* מעתה, נראה כי זו היתה גם כוונתו של משה רבינו בברכתו לעם ישראל. הוא לא התכוון לברכם שתשרה שכינה במשכן מעשה ידיהם, אלא בכל מעשה ידיהם בימי החולין, בכל מעשה ידיהם ביום יום, בכל מעשה ידיהם בבית ובשדה!

כאשר ראה משה רבינו את מסירותם של בני ישראל להקמת המשכן בדיוק על פי ציוויו של הקב"ה - הוא בירך אותם שאותה רוממות ואותה נדיבות לב, אותה מסירות ואותה התפעלות, כל המעלות הטובות הללו אשר ליוו אותם במהלך

הקמת המשכן - ילוו אותם גם הלאה, ויקרינו על חיי היום יום שלהם כאשר תשרה עליהם השכינה!

32 ואמנם, זו צריכה להיות שאיפתנו, שאיפתו של כל אחד ואחד מאיתנו, אנו צריכים לעשות את הנדרש בכדי שגם חיי היום יום שלנו - יהיו קדושים ומרוממים והשכינה תוכל לשרות עליהם, וזאת על ידי שנעשה את כל מעשינו לשם שמים, על אדני התורה והקדושה!

וכן אף מוצאים אנו שדייקו חז"ל מדברי הפסוק: "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם" - "בתוכי" לא נאמר אלא 'בתוכם', בתוך כל אחד ואחד מהם!". הרי לנו, כי אף שנצטוונו לבנות משכן ומקדש לכבודו ויתברך - מכל מקום אין אנו יוצאים ידי חובתנו בכך... עלינו לשאוף ולדאוג בפועל לכך שהקדושה תפרוץ חוצה מגבולות הבית הגדול והקדוש, ותשרה על כל מעשי ידינו תמיד!

בה, ולא להשאירה כהרהור חולף ושטחי, וממילא הדברים גם יופנמו אצלו רגשית. אך בדבריו שם רומז לנו הרב שארר לכיוון נוסף בעבודה. בעהרה במאמרו שם הוא מדבר על המציאות שלנו היום, בה אנו משכילים ויודעים יותר מאי פעם, אך אין קשר בין הידיעה והעשייה שלנו. ובהקשר שלנו, אין ספק שרובנו לומדות יותר מהסבתות רבה שלנו... אך האם אנו עובדות את ה' טוב יותר? כאשר אני שומעת את סבתא שלי מתפללת, ברור לי שלבה רחב פי כמה משלי, ואין גם ספק שאנו קצת רחוקות מהפשטות והתמימות בה נחנו אנשי דורה. תמימות עבאה לידי ביטוי בכל רגע של חיייהם, בעשיית מעשי חסד ובדקדוק בקלה וחמורה בכל פרטי ההלכה. ולכאורה, על פי דברי ר' צדוק, אם יש יותר ידיעה אמורה להיות יותר עשייה!?

* הרב שארר מאבחן את המצב ואומר שהידיעות שלנו היום, הן רק ידיעות 'שמקיפות' את האדם, ולא ידיעות שמחייבות אותו, ולכן ביכולתנו לשמוע וללמוד כל כך הרבה, עד כדי כך שעוד לא גמרנו לשמוע רעיון אחד, ואנו רצות לרעיון נוסף... בדורות עברו, לעומת זאת, לא 'ידעו' כל כך הרבה, כי הידיעה חייבה אותם, ועד שגמרו לעבוד על עצמם באופן שהמעשה שלהם יהיה מתאים עם הידיעה, לא היו שומעים ולומדים עוד.

התיקון הוא, אם כן, להבין שהידיעה כן מחייבת אותנו, "לא המדרש עיקר אלא המעשה!". אהננו צריכים להעביר את הדגש מצבירת ידע לתיקון ועבודה עצמית, וגם הלימוד צריך להיות כהדרתו של הרמב"ם באגרתו המפורסמת לבנו "וכאשר תקום מן הספר, תחפש באשר למדת אם יש בו דבר אשר תוכל לקיימו".

עליו שמעשיו הגשמיים יהיו בצורה אחרת.
 הוא "אמון", כי התורה מוליד את האדם מחדש ומגדלו ומדריכו. ולכן מי שלומד תורה נקרא בן תורה כי הוא באמת בן של התורה, כי זה הוא כח התורה להדריך את האדם ולתקן את גופו שיהיה גוף אחר, ולהשפיע עליו שמעשיו הגשמיים יהיו בצורה אחרת.

בספר משמיע שלום להרה"ק מאמשינו
 * זי"ע מציא מהרה"ק מקאלק זי"ע שנכנס אליו אברך א' ואמר לו שהוא למד את כל הש"ס, שאלו הכני מקאלק ומה לימד אותך הש"ס, ופירש בזה המשמיע שלום דברי חז"ל (שה"ר א, ט) עושין סעודה לגמרה של תורה, היינו כשארס גומר דבר שלם של תורה, מנסין אותו לראות מה למד הוא מהתורה, כמה התורה נכנס בתוכו והשפיע עליו, ורואים אי האכלה היא בעדינות כראוייה לפי התורה שלמה, או שתאוחו לגשמיות גובר על שלמו, וזה סימן כי התורה לא נבלע בגופו וזדמו.

35
 ובוזה פירש האבני נזר (הוצא שם גרין זני) דברי חז"ל (ע"ו י, ג) אי סייפא לא ספרא ואי ספרא לא סייפא, וכן אמרו (ויקיר לה, ו) הסייף והספר ירדו כרוכין מן השמים. שענין מיתת סייף הוא שהראש אינו מחובר להגוף, ואם רואים אדם שאף שיש לו שכל טוב, הגוף אינו נמשך אחר שכלו, ואין ידיעתו מחייבת את מעשיו, אז תדע כי לאו ספרא, כי נודאי אינו לומד תורה, כי אם יש ספרא אז לאו סייפא, אין הגוף מנותק מהראש, רק הראש משפיע על הגוף. כי הענה היחידה שיש להאדם שיהיה לו שליטה על הגוף הוא לימוד התורה, וממילא אין לו מיתת סייף, ואם

האדם מחשיב את התורה שלומד, והגישה שלו לתורה היא בקדושה וטהרה ולא כחכמה בעלמא, אז יש בזה התורה להשפיע על הגוף ולחבר הגוף אל השכל ולא הנשמה.

36
 וזו היא המציאות של עשו, כמו שאמרנו רבותינו זי"ע שנמיתתו ניתו ראשו ונחלגלג לתוך המערה, וגופו לא נקצר שם, כי זאת כל המציאות של עשו, שהיה לו ראש מלא ידיעות והשגות גדולות, אבל לא השפיעו על גופו. וכן היה הקצורה שלו, שראשו שיך להאצות ולא גופו. וכתיב (קהל ט, טו) ותכמת המסכן בזויה, ואלתרו חז"ל (קה"ר ט, טו) זה זקן שהוא יושב ודורש ומסכן בדבריו כגון זקן שהוא יושב ודורש לא תכירו פנים והוא מכיר, לא תקח שחד והוא לוקח, לא תלוה צדיק והוא מלוה. היינו דמי שיש לו חכמה ואינו מקיים הרי הוא בזוי. וזוהי מנאר רבי אהרן זי"ע הטעם שנקרא עשו בזוי כדכתיב (עובדיה א, ג) בזוי אמה מאוד, ויבז עשו את הבכורה, היינו מה שהצמיחה שלו בצורה על שכלו, ואף שידע מעלת הבכורה גברו תאוותיו ומכר הכל משום שלא היה יכולתו לרסן תאוות גופו.

והנה הלימוד מכל הנ"ל הוא להסתוות בזה, שהידיעה צגנות הרע אינה יכולה להציל את האדם מליכשל בו, אין דור כדורנו שראוה צחוט גנות ההפקרות והרע ששורה דבור הוא הפרוץ כדור המבול, וכל החכמה שבעולם לא תציל את האדם שח"ו לא יפול בתוך הרע הזה. ורק על ידי תורה אפשר להינצל, כי צלי תורה ימכור כל הידיעות שט' עבור ניד עדשים, כי מה הוא כל תאוות העולם אם לא ניד עדשים ולא יומר, הכל הוא הנאף של רגע, דברים שאין להם קיום, וח"ו שוכחני הכל ומוכרים הכל כשציל רגע של עולם הזה ורק מי שלומד תורה, ויודע קדושת התורה ומאמין בו, ולומד תורה כדי שהתורה יורה לו הדרך הטוב וימן לו היכולת להתגבר על כל מכשוליו, זה האיש יש לו הכח והצריחה להינצל מכל נסיונות הזמן אשר אנו חיים בו.

5 טעמא קת"ס

אמרו שפר

בפרשתנו מוגשים אנו מספר פעמים ביטויים המתייחסים אל הלב כגון ויבואו כל איש אשר נישא לבו וכל אשר נדבה רוחו. "כל נדיב - לב", "חכמת - לב", "יוכל הנשים אשר נשא לבן אותנה בחכמה".
 רחמנא ליבא בעי - אין הקב"ה מביט במעשה הנתינה על היקפה וגודלה, כי אם בעיקר על מהותה הכונה והרגש שבנתינה. המעלה המיוחדת בנושא המקבלת את עילויה היא כשהלב מלוה את הנתינה ואת פעולת מעשה המצוה. והקב"ה הבוחן לב וכליות משלם ומוקיר על פי ערך מיוחד זה, ולפי כך מקבל הגושא את משקלו הריאלי, כגון השמחה שבמעשה, הזריזות שבמעשה, הגישה, ההכנה והמחשבה המושקעת במעשה, הם הם שמייפים ומשפרים את התוכן הפנימי והאיכות של אותו מעשה.
 כדברי שלמה המלך המבקש: "ונתת לעבדך לב שומע", וכי הלב שומע? און שומעת! ואמנם כן און ללא שימת לב, דומה האון לגוף ללא נשמה, האפרכסת כשלעצמה אין בה כל תועלת אם אינה מגייסת עמה את הלב, את הריכוז ואת הכוונה, כדברי חז"ל: "הלב רואה שנאמר: ולבי ראה הרבה חכמה. הלב מדבר, שנא: ודברתי אני עם לבי, הלב יודע, שנא: ויאמר לא לבי הלך. הלב שמח, שנא: לכן שמח לבי. הלב מתנחם, שנא: דברו על לב ירושלים".

בונת חז"ל להורות שכל פעולה שאינה צמודה אליה לב, הפעולה הופכת למכנית שקופה רדודה ופשוטה, ללא רוח ערך וחיות! מצרף לכסף וכור לזהב ובוחרן לבות ה"ס, הלב הוא מלך ומנהיג האברים, הלב ממוקם וקבוע באמצע הגוף מספק ומזרים חיים וחיות לכל האברים, משפיע ומחיה ונותן כח ותאוצה ליוזם ולפעול מעשים, וכשם שהצורף - מצרף לכסף בוחן ומעבד את הכסף והזהב, ובודקם ואף מוקקם מסיגים המעורבים בו - בכור,

כן מזהיר שלמה הע"ה שהקב"ה בוחן לבבות ובודק את המחשבות והכוונות המצורפות למעשה "כי האדם יראה לעינים וה' יראה ללבב".
 ובעצם עלינו להבין שתפקיד הלב להיות מנטב את המעשה, והוא משמש כמורה דרך לשכל, דהיינו אמנם השכל הוא כח המוביל ומנוע רב העוצמה של האדם, אך הלב מאידך משמש למצפן ולהגה המכוונן והמעמידו על אותם פסים ונתיבים כפי שהוא בוחר לו. והשאלה היא רק לאיזה נתיב מאותם ל"ב נתיבות הוא בוחר להעמידו, הרחמים או אכזריות, הגאון או הענוה... כלומר המכונית נושאת משא, אך השאלה היכן היא פורקת?! ואחת מברכות היעוד העתידה היא: "ומל ה' את לבבך ואת לבב זרעך לאהבה את ה'". על ידי שמסיר הקב"ה את אותה ערלת לב, אינו נוסע בדרך לאהבת ה'.

כאמור אין הקב"ה שוקל ומעריך לפי גודל המעשה, אלא האיכות נמדדת כהתאם לכוונה, השקעה, וגישה, כדברי רבותינו, "תני אבימי בריה דר' אבהו, יש מאכיל לאביו פסיניו [עוף חשוב ושמן - רש"י] וטורדו מן העולם, [שנענש עליו שמראה לו צרות עין על סעודתו - רש"י], ויש מטחינו ברחיים [שהוא מלאכה קשה - רש"י] ומביאו לחיי עולם הבא". ומפרשי שמכבדו בדיבור דברים טובים ונחומים, והמלאכה מטיל עליו בלשון רכה, מראה לו צורך השעה שאינן יכולים להתפרנס אלא ביגיעה זו. ובגמ' ירושלמי גרס

כשנגמרה המלאכה והכל עומד מוכן לסעודת הלילה, ושניה - בלילה אחר הסעודה, כאשר גמרו את עבודת הקודש וטעמו ואכלו מכל המאכלים הטעמים, ראוי לברכם פעם שניה.

* וכבר אמרו חז"ל (משנת ר"א פ"ו): "הכופר בטובתו של חבירו, סופו שכופר בטובתו של הקב"ה". הרי לנו שמשווים הכרת טובה לאדם להכרת טובה להקב"ה, וכשם שאת הבורא ית' חייב לברך פעמיים, ברכה לפניו וברכה לאחריה, כמו כן צריך להכיר טובה לחבירו ולברכו פעמיים, אחת לפני הטובה ואחת אחריה, וכמו שבידך משה את ישראל.

232 Growth Through Torah

R. Pliska

44

Rabbi Zalman Sorotzkin related that he was once at the dedication ceremony of an institution for which one Rabbi selflessly devoted an extremely large amount of time and energy. The Rabbi spoke and heaped much praise and many blessings upon the donors whose contributions made the institution possible. Rabbi Zalman Sorotzkin was the next speaker and said, "Really the donors should be the ones to praise and bless the Rabbi. It was his efforts that enabled them to have the merit of contributing to such a worthwhile charity. But he followed in the footsteps of Moshe. After the complete report of everything that was donated to the *mishkan*, Moshe blessed all those who participated in the donations and contributions. They should have blessed Moshe for the opportunity he gave them."

"The same is true when a wealthy person helps a poor person. The wealthy person gains more from the poor person, since he gains spiritual merit. But what do we see in the world? The receiver expresses more thanks to the giver than the giver does to the receiver." (Oznayim Letorah)

40

* הדרך להשראת ברכה במעשי ידיו *

ויברך אתם משה ונט. מג. "יהי רצון שתשרה שכינה במעשי ידכם". לא על מלאכת המשכן לבד, כי גם על מעשי ידכם אשר בכתביכם, תשרה השכינה והברכה. אחרי אשר כבר הרימותם את תרומת ה' לנדבת המשכן, ומעתה תחול הברכה על הנשאר לכם, כי כן דרך התרומה, חשה אחת פוטרת כל הפרי, ובעל הבית מתברך על ידה כמו שקתיב (מלאכי ג, י) וכהנוני נא בזאת וגו', והריקתי לכם ברכה עד בלי די. ויש אחר הפרשת המעשרות (דברים כו, טו) השקיפה ממעון קדשך וגו' וברך את עמך, כי בשנותן חלק הגבוה תשרה הברכה על הנשאר מעתה.

וזהו שתשרה שכינה במעשי ידכם, רוצה לומר כל מעשי ידכם בבית, ובחיוץ במשא ומתן, תכונו הכל לשמים לצורך גבוה, לצדקה ולהוצאות בניו לתלמוד תורה וכדומה. שיהיה זה מקום להשראת שכינה במעשי ידכם ולברך אתכם. וזהו (תהלים צ, יז) ויהי נעם ה' עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו, שיהיה בכוננה הרצויה לשם שמים, ואז ומעשה ידיו כוננהו תשרה השכינה עליה.

תיה תפארת שמשון • ביאורים

41

בפשטות, משה רבינו בידך את בני ישראל על השתדלותם במעשה המשכן, אבל ישנה כאן הדגשה מיוחדת: "כאשר צוה ה' כן עשו", שהרי הם היו מצויים לעשות את המלאכה במצות ה', ואם היו מתעצלים היתה בזה עבירה גדולה, אבל כאשר עשו היטב ככל אשר צוה ה', האיר להם משה פנים וברכם שנועם ה' ישרה עליהם.

* וזהו לימוד גדול לנו, הלכה למעשה. בבית, עקרת הבית מכינה את הבית בטוב טעם, ולפעמים בטיחה גדולה, כגון בערב שבת, עמלה והשתדלה להכין מאכלים טעימים למיניהם, לנקות את הבית עם כל הטורח הכרוך בזה, והרבה פעמים נכנסת בלבנו התחושה: הרי זה תפקידה וחלקה בעבודות הבית, ושוכחים להאיק לה פנים ולברכה שנועם ה' ישכון במעשה ידה.

עלינו ללמוד ממשה רבינו שבידך את ישראל שתשרה השכינה בתוכם, שזו הברכה הנפלאה ביותר הכוללת את כל הברכות והנעימות כולם.

* כעין זה מצינו בפרשת שמיני, שאחר שגמרו משה ואהרן את עבודת הקרבנות שבמשכן, כתיב: "ויבא משה ואהרן אל אהל מועד ויצאו וברכו את העם" (ויקרא ט, טז), וגם שם מפרש רש"י שברכם בברכה זו, שתשרה השכינה במעשה ידיהם, "ויהי נעם ה' עלינו" וגו'.

42 היינו שהיו ראויים לברכה פעמיים: אחת כאן - כאשר השתדלו בעצם בנין המשכן וכל כליו, ושניה בפרשת שמיני - כאשר משה ואהרן השתמשו במעשה ידיהם בפועל.

ולענייננו, לבני הבית שהשתדלו בעבודת המקדש-מעט - הלא הוא הבית היהודי, שעליו אמרו חז"ל (סוטה פ"ג ע"א): "איש ואשה - זכו שכינה ביניהן" - שלום ביניהם, מגיעה הברכה ונעימות הארת הפנים בכפליים: ראשונה - מיד בערב שבת

45

אזנים פרשת פקודי מ לתורה שלה

עושי המלאכה. ובוה אפשר לתרץ את קושיית אוה"ח, למה נאמר "ויברך אתם משה", והיה די לומר "ויברך אתם", שהרי כבר נאמר "משה" בתחלת הפסוק? - אבל מפני שמשורת הדין היה על ב"י לברך ולהודות למשה (לפי דברי רבותינו בתנחומא ברכ אותם: "ה' אלהי אבותיכם יסף עליכם ככם אלף פעמים"), - הדגיש הכתוב, שמשה היה המברך... וכן אנו רואים תמיד, שהעני מברך לבעל הבית, אע"פ שאמרו יותר ממה שבעה"ב עושה חסד עם העני, העני עושה עם בעה"ב... - שהרי בעולם הפוך אנו חיים.